

COSINZEANA

REVISTĂ · ILUSTRATĂ · BILVNARĂ

ABONAMENTUL:

PE JUMĂTATE DE AN Lei 50.—

PE UN PĂTRAR DE AN Lei 25.—

ÎN STREINĂTATE 1 AN Lei 160.—

PREȚUL UNUI EXEMPLAR Lei 4.

DIRECTOR:

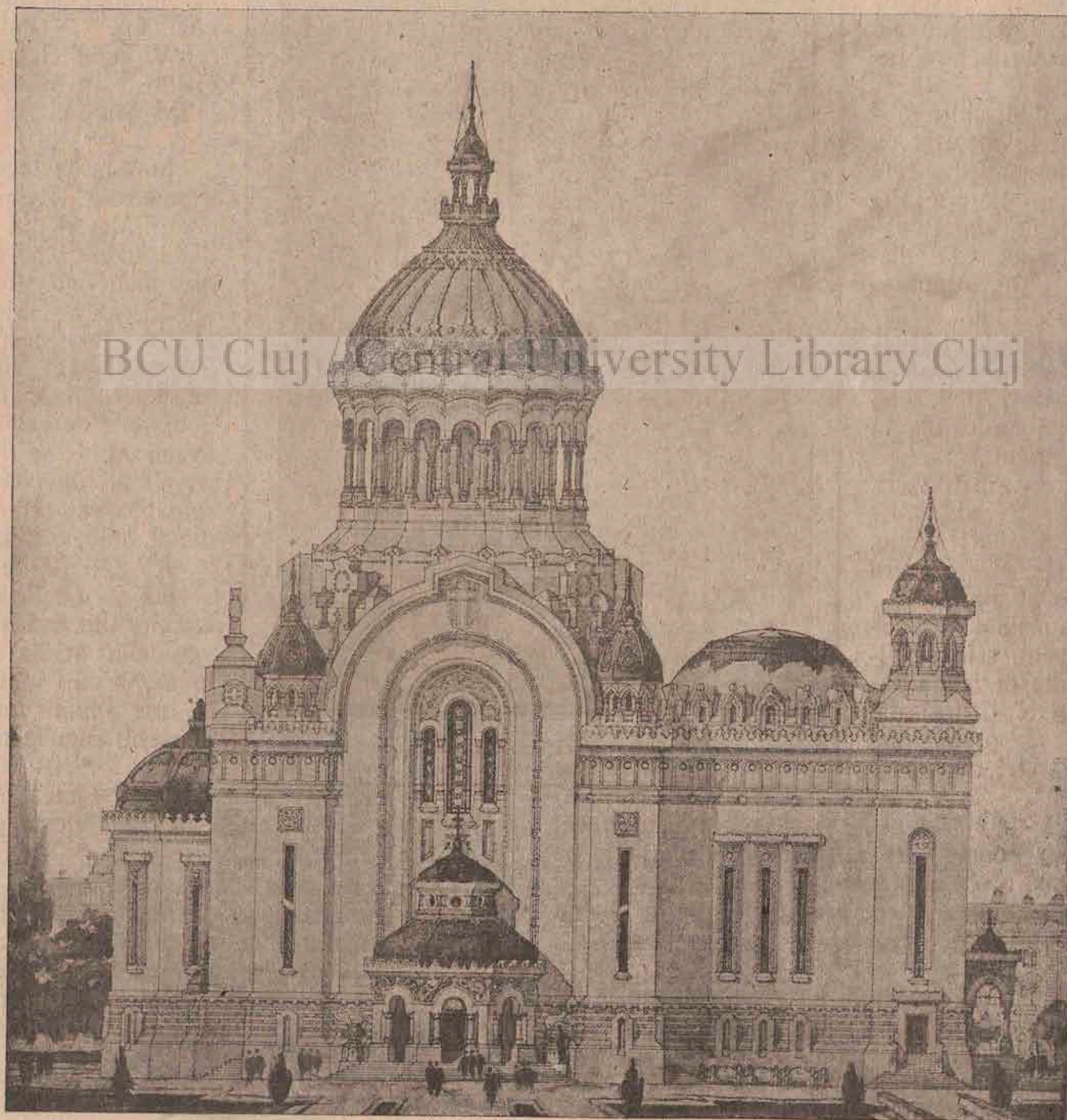
Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA REVISTEI:
CLUJ, PIAȚA CUZA VODĂ, Nr. 16.

ANUL VI. Nr. 8.

30 APRILIE 1922.

Planul catedralei gr.-ort române, care se va ridica în Cluj.

† Virginia Bașiota n. Gall.

A plecat dintre noi, prea de timpuriu, o figură mult simpatizată, care ne-a dat atâtea clipe de înălțare artistică, pe vremile grele ale Ardealului robit.

Dotată dela Dumnezeu cu talent, absolută a conservatorului din Cluj, și a academiei de muzică din Budapesta, a fost punctul de forță al tuturor concertelor aranjate cu prilejul adunărilor generale ale „Asociației” noastre, sau ale „Fondului pentru teatru”.

În mai multe rânduri a concertat la ședințele festive ale societății literare „Petru Maior” din Budapesta, apoi la Oradimare, Sângeorgiul-român, Abrud, Băile-Herculane, Cluj, Hue-din, Șimleul-Silvaniei, Baia-Mare, Aiud, Blaj, Bistrița, totdeauna în mod gratuit.

Are compoziții, cari ar trebui să fie date la tipar: doine, romane, piese pentru vioară și piano.

În primăvara anului trecut, a fost invitată din partea Teatrului Național din Cluj, să preia rolul Margaretei din opera „Faust”.

Eră un vis al ei — și al nostru al tuturor!

Dar boala, care a răpus-o în curând, își anunțase deja implacabila ei apariție.

A trebuit să plece prea de timpuriu, lăsând în urmă-i atâtea regrete.

*

La mormântul ei ni se evocă atâtea amintiri duiioase, din cele două decenii din urmă ale Ardealului de demult.

Ne amintim de adunările „Asociației”, cum le țineam în centre culturale, și cum le țineam la sate, unde oratorii glăsuiau sub paza baionetelor jandarmilor.

Ne aducem aminte de cele dintâi turneuri ale amicului Z. Bârsan și doamna, cari erau primiți cu cea mai mare dragoste în toate centrele românești. Și ne aducem aminte și de cele trei-patru artiste ale noastre, și de artiștii de azi, pe atunci bursieri ai „Fondului de teatru român”, cari ne-au dat atâtea clipe de elevare sufletească, într-o luptă neîntreruptă, sub care am avut totuș norocul, să nu succumbăm.

Virginia Bașiota-Gall a fost printre cele mai simpatizate.

*

În sala de lectură a societății literare „Petru Maior” din Budapesta erau, pe vremea întâiei noastre tinereți, câteva tablouri ale seratelor festive, în cari dsoara Virginia Gall și celelalte debutante de valoare, aveau un loc de frunte, alături de colonia românească și studenții universitari.

Răsfoiți dările de seamă și foiletoanele ziarelor din Ardeal și veți afla atâtea coloane, în cari numele ei, este amintit cu un deosebit entusiasm.

*

Dar vremea trece — și lumea de azi nu-și mai amintește precis de ceea-ce a fost.

Ne împlinim deci noi, cari aparținem vechii generații, o datorie de onoare, parentând în câteva rânduri, amintirea unei artiste, care a fost la înălțimea chemării, pe vremile grele, când degetele dela două mâni ne erau prea multe, ca să numărăm pe toți slujitorii artei și literaturii ardeleni...

Al. Ciura.

VIRGINIA BAȘIOTA n. GALL

Vizita lui Einstein la Paris.

Celebrul fizician german Einstein a fost oaspele Parisului, pentru a desvoltă teoria sa asupra relativității, înaintea auditorilor dela bătrânul „Collège de France”. Renumitul institut francez făcându-i lui Einstein această invitație cu consimțământul și aprobarea guvernului țării, s'a arătat încă odată ceea-ce în adevăr este: un superior factor de cultură și știință, care nu numai că propagă și desvoltă cultura și știința, ci le și admiră, vie ele de ori unde, chiar dela un popor adversar și dușman odinioară.

Einstein, dealtfel, nu mai este demult numai al țării sale, — nu mai este din momentul, când teoriile lui date la iveală au revoluționat știința clasică, deschizându-i perspective și cărări noi.

Descoperirile lui abstracte au devenit din clipa aceea un bun comun universal și ele au fost apreciate în toate țările și la toate popoarele de cultură, ale căror oameni de știință țin pas cu progresul științific general.

Ca ori-ce descoperire științifică, ca ori-ce idee nouă și teorie îndrăzneată, așa și teoriile noi ale lui Einstein, au fost îmbrățișate cu toată căldura de unii și combătute cu toată energia de alții. Discuția încinsă însă în jurul lor, s'a terminat prin a triumfa adevărul pe care ele îl copriind și astăzi nu se mai găsește aproape nicăiri bărbat de știință, care să nege importanța și adevărul spus de Einstein.

Nu aci, și mai ales nu în cadrul acestui articolaș, se poate arăta, bine înțeles, în ce constă teoria lui Einstein. Se cer atâtea cunoștințe speciale de fizică și de matematică, pentru a putea pătrunde cu adevărat

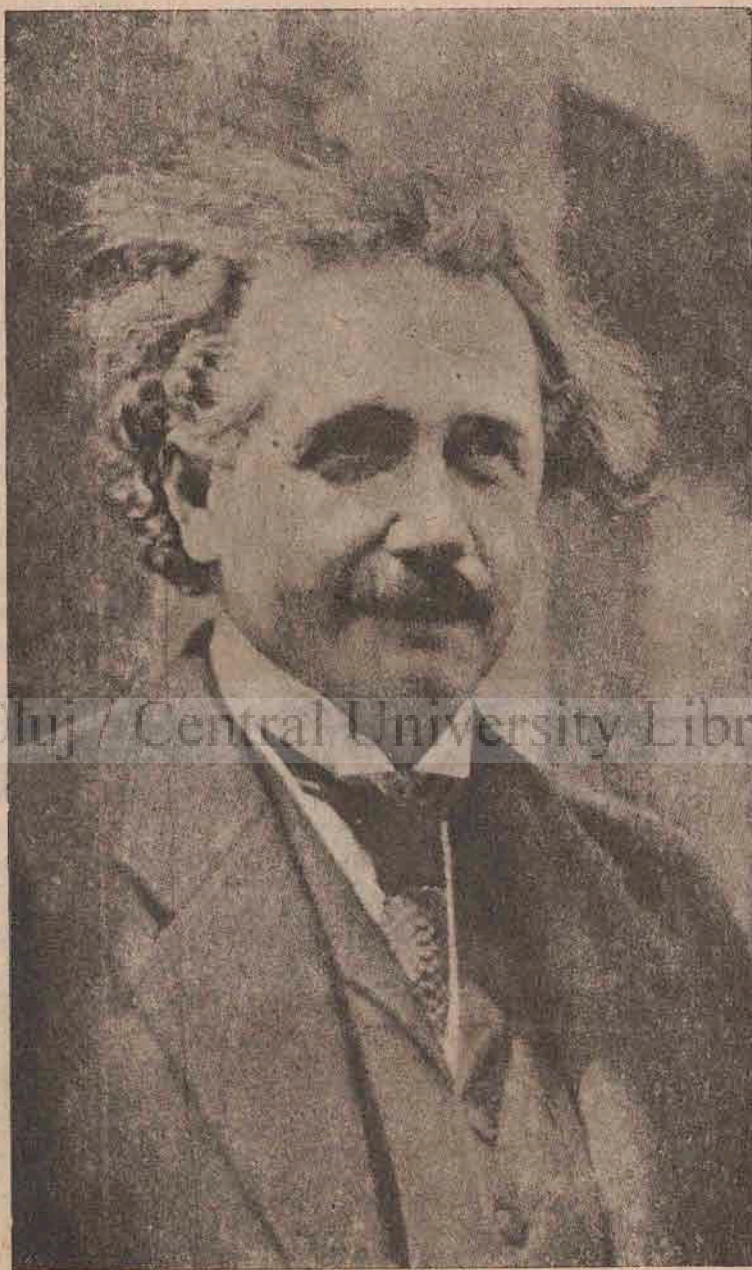
toată înșămătatea și rostul acestei teorii, încât a insistă mai pe larg asupra ei, ar fi îndrăzneț. Tot ce putem anticipa este doar afirmația, că această teorie va avea o covârșitoare influință asupra științei fizice, răsturnând unele cunoștințe greșite și clădind altele noi, cari ne vor duce cu un pas mai departe spre pătrunderea atât de nepătrunsă încă a universului, luat în cel mai larg înțeles al cuvântului.

Pleiada oamenilor de știință, care înlesnesc și ajută răspândirea în pături cât mai largi a oricărei idei și teorii luminate și izbăvitoare, merită cu drept cuvânt stima și admirația tuturor. Și Colegiul francez chemând la catedra sa pentru un scurt timp pe Einstein, pentru a face să fie auzit chiar din gura lui adevărul spuselor sale, a făcut un gest de stimă, când cunoaștem mai ales câtă durere și câte lacrimi a stors din inima Franței poporul german chiar și prin savanții săi, cari au contribuit într-o măsură atât de mare la grozăveniile, cu cari frații lui Einstein au purtat trecutul războiului.

Aceasta însă a trecut! Era de pace care a sosit, trebuie cimentată din toate puterile și acest lucru nu se poate face mai bine, de cât făcând să circule printre neamurile odinioară vrăj-

mășite știința lor, descoperirile lor, cultura și sufletul lor.

Acest pas l'a făcut cea dintâi Franța. La rândul ei Germania va face oare la fel?

Marele savant german EINSTEIN, care a fost chemat de „Collège de France” la Paris, pentru a ținea câteva conferințe asupra teoriilor sale. Einstein a fost primit de Franța cu toate onorurile și întreagă presa parisiiană i-a consacrat articole elogioase, salutându-l cu toată căldura și dragostea.

Moartea căpitanului aviator Rostowski.

Zilele trecute căpitanul aviator Friedrich Rostowski din escadrila Iași, s'a urcat într'un aeroplan mic, aparatul lui obișnuit, zburând pe

teva accidente, nu s'a descurajat și a persistat înainte, afirmându-se ca unul dintre cei mai buni aviatori. Și coincidență fatală: Acum un an

foarte tânăr, jertfindu-se cu o desinteresare fără seamăn în serviciul și pe altarul unei cauze mari pentru patria-i adoptivă. Până în ultimul moment a fost de-un calm sublim, amoretz însetat de tăriile albastre, sfidând ori-ce primejdie și sfârșind ca un *adevărat zburător neînfricoșat*. A murit bărbătește: neregretând, îmbătat de ideal și datorie.

Peste două zile a fost dus cu mari onoruri și petrecut la gară — pentru a pleca la Cernăuți — de întregul Iași, ce a ținut ca să-și cinstească eroii săi. Preoți, militari, civili, cu toți fruntașii lor, l'au condus în ultimul drum, regretându-i plecarea.

Tot drumul până la locu-i de odihnă, truditul luptător a fost purtat numai de svânturatul său pegas, nelipsit tovarăș. Iar aripile restignite și petrificate, i-au arătat tăcute drumul spre ultimul popas, unde vor stă de strajă la căpătâiul său, așteptând ziua când vor putea zbură împreună iar, spre azurul înspre care tinde brațele într'una.

G. Milly-Mileanu.

Moartea căpitanului aviator Rostowski din Iași. Publicul numeros adânc mișcat de moartea bravului ofițer, asistă la serviciul divin, care se celebrează în Piața Unirii.

deasupra Iașului și împrejurimilor sale, timp de trei sferturi de oră. După-ce a făcut câteva mișcări acrobatică, demne de văzut, la o înălțime de 1000 metri, vrând să vireze spre stânga, pentru a face niște Vrille, din cauza unei defecțiuni, mașina dereglă, făcând mai multe învârtituri în aer. Căpitanul pierzându-și echilibrul, n'a putut să mai ia ultimele măsuri și aparatul căzu brusc cu elicea în pământ, lângă satul Holboca, strivind complet pe nefericitul ofițer.

Venind locuitorii satului, l'au găsit mort sub sfărâmături. Corpul a fost ridicat apoi și dus la Spitalul Militar, unde l'au îmbălsămat, anunțându-se familia sa din Cernăuți.

Nefericitul eră originar din Bucovina, dintr'o familie alsaciană. Deși eră de sânge nobil și bogat, el se înrolase de bună voe în aviația română, cu gândul să se consacre noii sale patrii, pe care o iubea cu drag. Suferind apoi câ-

și în aceeași zi, a mai căzut odată rupându-și un picior; iar acum 2 ani și-a fracturat o mână.

Căpitanul Rostowski moare

Moartea căpitanului aviator Rostowski din Iași. Cortegiul funebru venind dela Spitalul Militar trece pe strada Carol.

REGATUL EGIPTULUI

Țara mănoasă și plină de reminiscențele unei vechi civilizații, care nu mai este, țara întinsă pe cele două țărmuri ale Nilului, — a fost lăsată de Anglia să-și ridice capul în sus și să devină independentă, prefăcându-se în regat. Ziua de 15 Martie, în care i s'a acordat Egiptului neatârnairea, va rămâne în istoria Angliei o dată de cea mai mare importanță, dovedind ea, că în fața evenimentelor firești nici cea mai uriașă forță nu se poate pune și că puterea lucrurilor silește puternicul imperiu englez să recunoască de bună voie situația, care altfel s'ar produce și în afară de voința lui.

Camera Comunelor din Londra a votat independența Egiptului cu 202 voturi contra 70. Această știre transmisă la Cair, capitala noului regat, a produs o impresie de nedescris și în aceeași seară o proclamație a Sultanului a dat de știre la toată lumea, că Egiptul a devenit stat suveran independent și că sultanul său va purta în viitor titlul de Rege, sub numele de Fuad I. Acest act este rezultatul unei serii întregi de acțiuni, cari își au începutul încă înainte cu 8 ani, la izbucnirea marelui războiu european.

În anul 1914, când Turcia a intrat în marele războiu alături de puterile centrale, Egiptul era încă pus sub suzeranitatea Turciei, cu toate că fusese mai dinainte ocupat de Englezi. Cu acest prilej Anglia îl trece sub protectoratul său, adică face să se recunoască oficial un regim, care există de altfel încă din anul 1883. Chedivul de-atunci Abbas Hilmi, a fost înlăturat și locul lui l-a ocupat prințul Hussein, fiul mai mare al vechiului chediv Ismail. — În 1918 lui Hussein îi succede pe tron fratele său Fuad, actualul rege, a cărui fotografie o dăm aci.

Ținta Angliei de a face din Egipt un stat independent, datează dela încheierea armistițiului. Tratatul început în acest scop, fură dintre cele mai laborioase. Cu toate acestea însă, ele trebuiră să fie

în mai multe rânduri întrerupte, ceea ce în Egipt dădu naștere la creierea a 2 partide, unul moderat, gata a accepta și numai un regim mai atenuat și altul intransigent cu desăvârșire. Partizanii partidului intransigent provocară în mai multe rânduri mișcări revoluționare, dintre cari unele foarte grave. Trupele engleze fură silit să reprime cu toată energia aceste mișcări, iar guvernul englez le luă drept pretext pentru a împiedeca ori-ce politică de conciliațiune. Intransigenții nici azi n'au desarmat încă, și din prilejul proclamării regatului, au pus din nou la cale manifestații în Cair, în Alexandria și încă în câteva orașe mai mărunte.

Neatârnairea Egiptului este, bine înțeles, foarte relativă, căci acesta este totuș subordonat în multe privințe încă Angliei, care ține și de acum înainte pază pe valea Nilului, apără Egiptul de toate atacurile externe și are controlul asupra canalului Suez, Egiptul are, bineînțeles, drept de a numi reprezentanți în țerile streine și de a lua loc printre popoarele din societatea națiunilor. Înaltul comisar al Angliei din Egipt a luat din prilejul acesta titlul de „mandub es sami“ ceea-ce însemnează „foarte înalt delegat“.

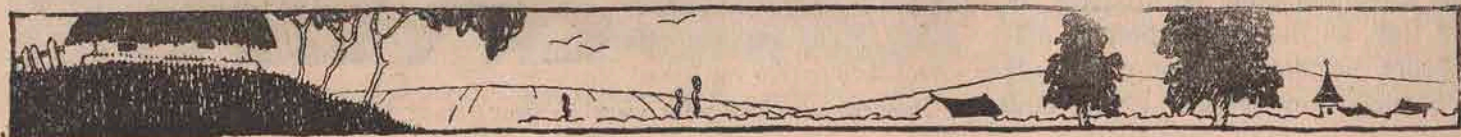
Proclamația independenței Egiptului a pus la cale uriașe demonstrații și delegatul Angliei a făcut numai decât vizită noului rege, intitulându-l „Maiestate.“ La rândul lui regele încunjurat de ministrii săi, s'a dus la moscheia lui Mohamed Ali și apoi a trecut în revistă trupele sale.

Regele Fuad I. este născut în 1868 și și-a făcut studiile la academia militară din Turin. E îndeobște cunoscut ca om luminat și a dat totdeauna dovadă, că iubește știința și artele. A fondat Universitatea egipteană, institutul ichtyologic și a reorganizat „Societatea de geografie“.

Ca rege se așteaptă dela el o domnie pacinică și plină de roade.

Ahmed Fuad, Regele Egiptului Fotografia noastră îl arată îmbrăcat în uniforma de general al armatei engleze, în care a servit înainte de a i se oferi coroana țării.

UN PELERINAJ CULTURAL

Din inițiativa „Federației Moldovei” și sub organizarea și conducerea comitetului Ateneului Popular Tătărași din Iași, în frunte cu neobosiții d. C. Irim, V. Carpus și L.

răspunșurile corul Ateneului Tătărași și corul metropolitan din Iași. S'au mai vizitat mormintele lui Ștefan-cel-mare, a soției, a fiului lor Bogdan al IV, etc. Sihăstria, chiliile, lo-

A doua zi s'a vizitat Rădăuții cu legendara sa biserică a Sf. Nicolae întemeiată de Bogdan Vodă I și prefăcută episcopie, — prima și cea mai veche din toată Moldova de atunci, — unde asemenea s'a ținut un serviciu divin de P. S. S. Episcopul Vorobchievici, ajutat de corurile ieșene. S'au văzut mormintele primilor noștri voievozi: Bogdan I, Lașco, Roman I, Alexandru-cel-Bun, Ștefan I, Bogdan II, etc., orașul în întregime, iar seara s'a dat de formația teatrală a Ateneului o reprezentație în sala Teatrului, cu piesa Cinel-Cinel de V. Alexandri și concert de corul Ateneului Popular, sub conducerea maestrului dl V. Popovici. Sala a fost arhiplină, ovaționând frenetic pe artiști și muzicanți: Săteni din toate satele din jur au ținut să ia parte la această sărbătoare, primind cu urale pe solii Iașului.

A treia zi, excursioniștii s'au îndreptat spre Cernăuți, care le-a eșit înaintea cu toate autoritățile în frunte, coruri, studenți, intelectuali, etc. Corul „Armonia” le-a făcut primirea. S'au îndreptat spre frumoasa Catedrală, unde s'a oficiat slujba cununată, răspunzând corurile ieșene.

S'a vizitat apoi Universitatea, di-

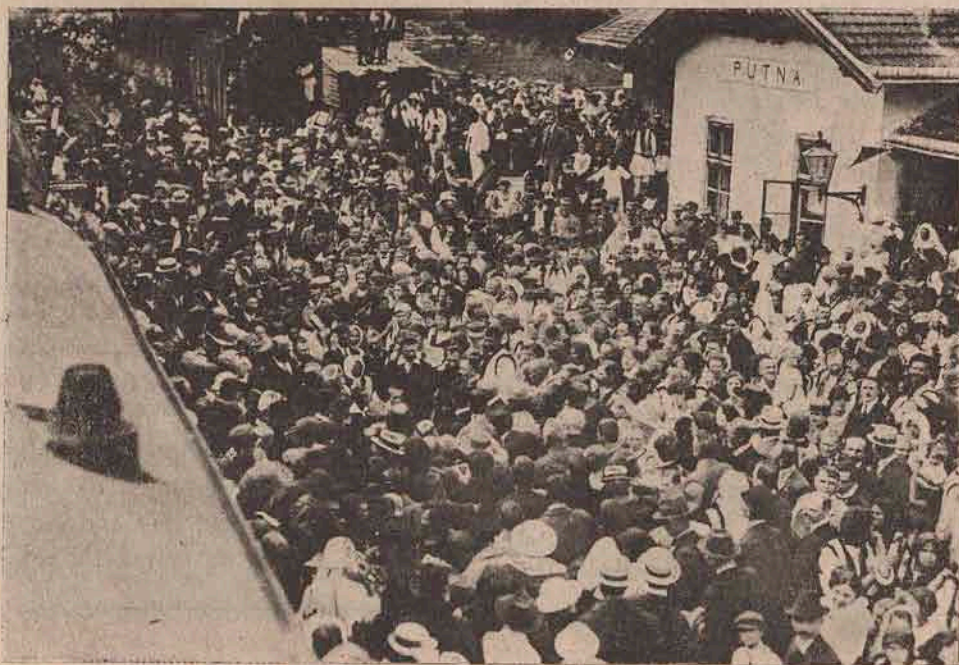
MANASTIREA PUTNA: vedere generală.

Popovici, s'a executat al 3-lea pelerinaj și cel mai frumos, la locurile noastre sfinte din Bucovina. Luând parte peste 1000 de persoane, Ministrul de Comunicații a pus la dispoziția lor un tren special.

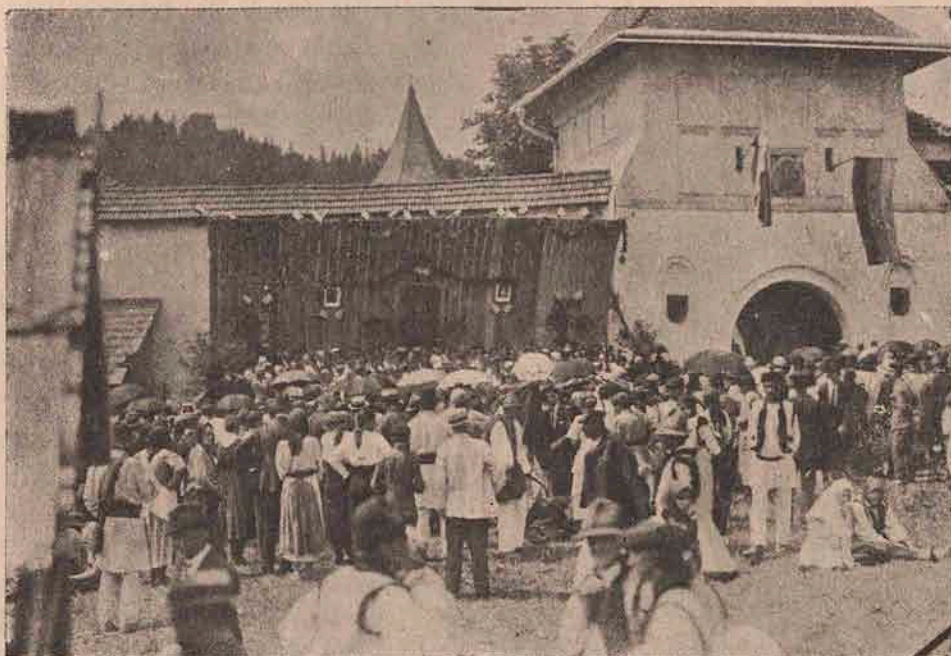
Au luat parte toate autoritățile ieșene în frunte cu dnii Prefect, Primar, Comandant al Corpului IV, Comand. Garnizoanei, Rectorul Universității, Protoereul, Directorii școlilor precum și public format din profesori universitari, secundari, preoți, militari, artiștii teatrului, studenți, literați, precum și reprezentanții diferitelor societăți culturale din Moldova, cu drapelurile lor.

S'a vizitat întâi localitatea și Mănăstirea Putna, unde au fost primiți cu mult entuziasm de autoritățile locale, egumenul mănăstirii și numeroși săteni. După ce s'au schimbat cuvântări pline de dragoste între frați, au mers în corpore la mănăstire, pe care au văzut-o și unde s'a oficiat un serviciu divin, dând

cul de unde a tras cu arcul Ștefan la întemeierea mănăstirii, satul, etc. După masă s'a dat un concert cu recitări, pe o scenă improvizată în curtea mănăstirii.

Primirea excursioniștilor ieșeni în gara Putna: Discursul primarului din Putna.

Scenă improvizată în Mănăstirea Putna. În fund cântă corul „Gavril Muzicescu” al Ateneului Popular Tătărași — din Iași.

ferite școli și instituții de cultură sau istorice printre cari și minunatul palat al Reședinții Mitropolitane. Tot Cernăuțul îmbrăcat în vioioșie a finut să sărbătorească pe noii sosiși.

Seara la Teatrul Național, trupa Ateneului Popular din Iași a dat o reprezentație teatrală cu concert în fața unui public imens, după care intelectualitatea bucovineană le-a oferit un banchet la Casa Germană. Și în marea sală a aceluiaș edificiu, studențimea cernăuțiană a finut

să le ofere și ea un mic concert și bal de înfrățire, care a finut toată noaptea.

A doua zi tot Cernăuțul a finut să petreacă la gară cu muzici și urale pe leșeni, cari au plecat înduioșași, ducând cu ei frumoasele amintiri strânse de pe sfintele plaiuri ale Bucovinei, spre bătrâna cetate a Iașului.

M Mileanu.

Corul ieșan „Gavril Muzicescu” în fața Catedralei din Cernăuți.

Vânătoarea după aligatori.

Dintre toate animalele, cei mai fioroși sunt, poate, crocodilii, cari trăesc prin Indii, în America și în Africa, și din cari fac parte și aligatorii. Infățișarea lor acestora dela prima vedere groază, și chiar în menagerii, în grădini zoologice, omul simte parcă o furnicare prin vine de câte ori se uită numai, la ei, dar mi-te să-i vezi la ei acasă, adunați cu sutele într'o mlaștină și căscând niște guri uriașe și îngrozitoare! Scene de acestea, văzute numai în cinematografe, ne înfioară și ne fac să ne cutremurăm în toată ființa noastră. Când îi vezi cum sunt, ai crede, că nu există om, care să umble în jurul acestor monștri și să-i vâneze, în așa fel, ca să pună mâna pe ei de vii. Și cu toate acestea există! Vânatul crocodililor este o ocupație foarte rentabilă și sunt oameni, cari se ocupă anume cu acest lucru. Ei primesc dela grădini zoologice comenzi, în care li se cer, să trimită un crocodil ori aligator de mărimea cutare și cutare, de vârsta asta și asta.

Și acești vânători dibaci și cutezători, primesc cu bucurie însărcinarea și se pun fără șovăire pe lucru. Ei cunosc ținuturile, unde se țin crocodilii și se pun la pândă, adesea fără nici-o armă, ci numai și numai cu un ștreang lung și puternic, cu belciug la capătul lui. Idata ce zăresc un crocodil, de care li s'a comandat, îl izolează de tovarășii lui să-l pună pe goană. La un moment potrivit apoi, aruncă ștreangul după gâtul animalului fioros și sar la el, unul îl apucă de coadă, iar altul de un picior și de gură, strângându-l puternic. Aligatorul devine astfel foarte curând inofensiv și vânătorii pot să-l lificeze la destinație în toată siguranța.

Acest vânat este bine înțeles, foarte primejdios, și oamenii cari se ocupă de el, sunt cu capul amână. Nu tot așa de primejdios

Vânătoare de aligatori. Vânători îndrăzneți au aruncat ștreangul după gâtul aligatorului și apoi unul l'a prins de coadă, iar celalalt de gură și de-un picior. Aligatorul a devenit în chipul acesta inofensiv.

și de romantic, este însă vânatul crocodililor cu armele. În aceste cazuri unul țintește dela distanță și dacă îi reușește să nimerească animalul în ochi, ori sub bărbie ori în pânțele, acesta repede și de grabă își dă sfârșitul. Cea mai mică rană, cauzată de plumb în trupul crocodililor, este totdeauna

mortală. Ceea ce e greu însă, e faptul, că foarte rar ai posibilitatea să nimerești crocodilii în părțile arătate. Când înoată, de obicei nu se zărește numai spatele lor și acesta este atât de tare, că glonțul nu-l poate străbate, ci ricoșează. De aceea, oameni cari din plăcere să facă vânătoare de crocodili, sunt

puțini. Vânătorii de meserie însă sunt cu atât mai numeroși și a-ceștia îi vânează, după cum am arătat, numai cu un ștreang și fără armă.

— o □ o —

Ajutorul american în Rusia.

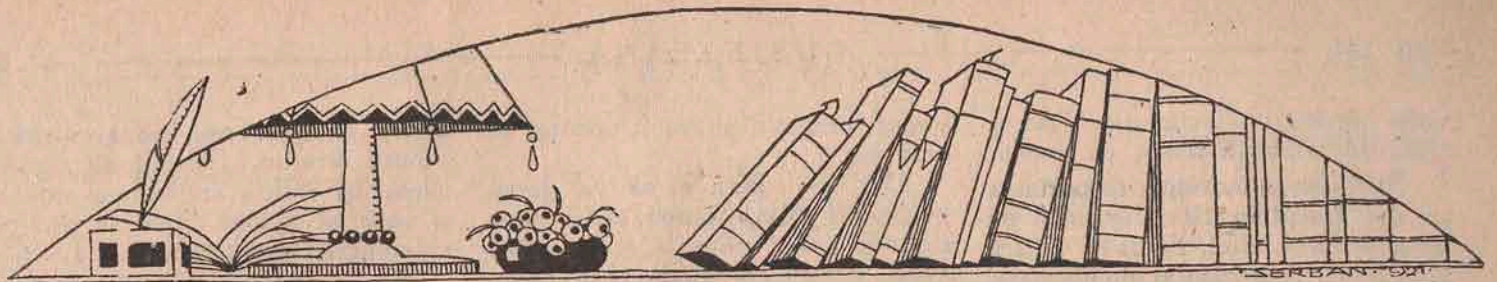
Munca ce-o depune America în ajutorarea Rusiei înflămânzite, este uriașă și prea idealistă. Din toate statele străine, ea contribuie cu 90% în toate direcțiile.

Programul ei e mare: Hrănirea în regiunile cele mai expuse a 5 milioane de adulți, 2 milioane de copii și tot pe-atâți bolnavi.

Misiunea trece prin cele mai mari pericole, expuși în ori-ce momente, fiind împărțită în comisiuni prin diferite părți. S'aude că doi membri ai ei au murit de boli și mizeriile îndurate. Chiar șefii misiunii Lewis și Anderson, — cari au fost și la noi, — erau să devie victime a altruismului lor. Și continuă înainte opera lor de cel mai înalt ideal, porniți de-acelaș criteriu: dragostea aproapelui.

Vânătoare de aligatori. Aligatorul prins a fost legat cruciș și curmez's pe-o scândură, ca să nu poată mișcă și vânătorii îl duc la postă, ca să-l trimită „bagaj” la destinație.

PAGINI LITERARE

Piciorul de lemn.

ION AGÂRBICEANU

V.

În dimineața următoare bunica trezi cu greu pe Ionică. Stătea plecată de-asupra laviții pe care durmia băiatul, îmbătrânită de ieri până azi c'un șir întreg de ani, cu fruntea uscată, cu fața înegrită, cu ochii trași în fundul capului. Îndemnă pe băiat c'o voce seacă, îl mișcă încet, îi șoptea la ureche: „Ionică! Măi Ionică! Scoală-te, e târziu și vacile-s flămânde!“

Încercând să-l deștepte pe copil bătrâna eră cuprinsă de-un adânc simțământ de deșertăciune. Ii părea că nu mai eră nici un rost să-l scoale pe Ionică și să-l trimită cu vacile. Dar' soarele se înălțase de-o suliță pe cer, vacile mugeau flămânde, și bătrâna știă bine, că n'are ce face cu ele acasă.

Ionică se ferea prin somn de ațingerile bunicii. Deschidea uneori ochii, pe-o clipă, apoi îi închidea din nou.

Adormise târziu aseară, ghemuit și înfricat pe lavița lui, după-ce plânseră ceasuri întregi, alături de bunica, în întunerecul din tindă.

— Scoală Ionică! Scoală drăguțule!“ îl îndemnă mereu bunica, dar glasul ei eră azi uscat, porneau cuvintele numai din gât, nu dela inimă, și, pe semne, de aceea nu le auzia Ionică, cum le auzea altădată.

Ionică deschise ochii tulburi de somn și de vise grele, își ridică de pe perina umplută cu otavă capul, se uită greu la bătrâna, apoi capul îi recăzî pe perină și ochii se închiseră din nou.

Dar' numai decît se ridică într'un cot, privi mirat prin casă; un zimbet i se strecură pe fața palidă, se uită la bunica, dar când îi întâlni privirile, zimbetul se stânse de pe obrazii lui.

Se sculă cu mare greutate. În picioare, simțea că se clatină; eră amețit, îl durea îngrozitor capul. A-

runcă o privire pe furiș la odaia dinainte unde durmea tatăl său. Se opri lung: cu ochii țintă la ușe, zimbetul de mai înainte se ivi iar pe fața lui și, ca în vis, întrebă cu sfială, cu teamă:

— Bunică! Așa-i că am visat?

— Nu, drăguțule, n'ai visat. Tatăl tău e acolo, doarme.

— Da, știu că a venit; dar' nu-i așa că... n'are un picior de lemn? Așa-i că am visat?

Bunica nu-i răspunse. Ionică se frecă la ochi, privi îndurerat prin casă, apoi fața lui de copil, ochii lui, se întristară de moarte; clatinându-se eși din casă. Rămase mut, ca un mormânt, până ce eși cu vacile pe porțiță.

De altfel nu avî să aștepte mult. Vacile erau mulse, merindea în traistă: toate le isprăvi din bună vreme mamă-sa, Stana, care se sculă azi cu noaptea în cap.

Dacă n'ar fi fost ea, Andrei aseară s'ar fi culcat necinat. Bunica scobâlțise de-odată din puteri și nu mai eră bună de nimic. Și tot neputincios rămase Ionică, sosind, seara târziu cu vacile dela păscut.

Singura însuflețită, veselă, bucurăoasă, gata să slugească pe toată lumea, eră Stana. Ea pregătise, într'o aprinsă involburare de voce bună cina, ea puneă întrebările, ea eră gata să ajute la răspunsuri, ea îi spuse cele dintâi cuvinte de încurajare lui Andrei.

„Să mulțumim lui Dumnezeu că ai scăpat cu atât! Câți nu se vor mai întoarce nici odată, câți nu vin orbi și ologi, nește rămășițe îngrozitoare. Tu, ce? Tu poți umblă; cu vremea vei putea să și lucrezi. Și apoi, nu suntem aici noi? Nu-i aici Ionică? El e acuși ficior! Să-l vezi cum se pricepe la toate!“

Dacă nu ar fi fost Stana, seara trecută ar fi fost mai tristă ca o îngropăciune.

Dar ea, cum se simți scăpată de piatra de moară ce o apăsă dela sosirea scrisorii lui Andrei, se simțea nespūs de ușoară și de liberă. În sfârșit aveă deslegarea la întrebările

grele ce și-le puneă ziua și noaptea. Andrei nu veniă în concediu, veniă ca să nu se mai întoarcă. Dar' ce-i mai păsă ei acum că va rămânea lângă ea acest neputincios? Va cuteză el să-i spună o vorbă rea, îi va mai arde lui de ceartă în casă? Va mai putea el s'o supravegheze?

Dar' nu de-aici isvorise mai întâi voia ei bună, scăparea de povara aceea uriașe pe care o purtase în vremea din urmă, ci dintr'o ciudată legitimare pe care și-o făcuse în adâncul sufletului său, îndată ce a zărit piciorul de lemn al lui Andrei. Stanei i se părea că ea nu mai e vinovată de nimic! Altceva ar fi fost dacă bărbatul i s'ar fi înapoiat întreg și sănătos din războiu. Atunci ar fi putut aveă muștrări, eră îndreptățită că acele ar fi ros mereu din inima sa, nedându-i o clipă de liniște, deși a încercat adeseori să se convingă că nu aveă pentru ce să se judece.

Dar așa? Pe cine să fi așteptat? Cui să-i fi păstrat credință? Pentru cine să-și fi înmormântat tinerețele? Pentru omul ce se întorcea cu un picior de lemn? N'ar fi fost o prostie?

Iată pentru ce se simțea Stana atât de liberă! Scăpase de muștrările de conștiință: cu purtarea sa, cu traiul său, n'a greșit împotriva nimănui. Bine-a făcut că s'a folosit de tinerețele sale; bine-a făcut că n'a ascultat de bătrâna!

Ea, soacră-sa, bătrâna aceasta rea ca o vipără, știu c'a pățit-o! Cât s'a lăudat cu Andrei, cât a amenințat-o că o va da pe mâna lui când se va întoarce din războiu!

Ei bine, să poștească! Ea, Stana, nu se mai teme de Andrei, nu se mai teme de nimic.

Dar' văzuse ea din clipa cea dintâi, de când intră Andrei în casă, că soacră-sii îi trecuse pentru totdeauna gustul de-a o mai pări lui Andrei. Pe cât s'a înălțat capul Stanei, pe atât se plecase capul soacrei-sale! Da, a văzut ea bine. A cercat să-i întâlnească privirile și s'o întrebe: „Ei, ce zici? Incepem cu pările?“ dar n'a putut prinde pri-

virile bătrânei: o încunjurau. Prin ce clipă de triumf a trecut ea atunci!

Simțindu-și îndreptățită purtarea sa din trecut în fața piciorului de lemn al lui Andrei, Stana își crescî voia bună, simțemântul de libertate, când se convinse că rămânerea lui Andrei acasă nu mai avea nici o însemnătate. Cum ar mai fi putut el s'o facă răspunzătoare pentru vieța sa?

Nu numai el și mamă-sa, dar satul întreg îi vor da pace pe viitor. Toți vor zice: „Ei, și ce-i cu Stana? Se mîngăie și ea cum poate!“ Asta pentru viitor, dar pentru trecut Stana era incredințată, că sătenii vor răspunde ca și ea, chiar cu aceleași cuvinte: „Pe cine să fi așteptat? Pentru cine să-și fi prăpădit tine-rețele?“

Și, pe lângă toate acestea, mai era un lucru, care își dăduse partea sa la liniștirea Stanei, la coborârea în sufletul ei inviforată a simțemântului acela de voioșie, de libertate care precedea din desvinovățirea ce-și făcuse: Andrei era slab, pierit, îmbătrânit, și Stana știa, că tusea ce-l înecă uneori, îl va slăbi tot mai tare, până într'o zi, când în curtea lor se va slugi prohodul.

Cunoaște ea tusea asta: s'au mai întors trei din războiu cu ea în piept, și azi le crește cucuta!

Altfel ar fi fost cu neputință ca Stana să se simtă deplin liniștită. Nu pentru-că Andrei ar împiedeca-o în vieța ce-a început-o cu atâta patimă, ci pentru-că ființa lui, petrecerea lui în casa asta, sub un acoperiș cu Stana, dacă ar ținea mult, ar înăbuși-o.

Despre aceasta s'a convins chiar aseară. Era ceva neînchipuit de monstruos să-l vadă pe omul acela cu piciorul lui de lemn, culcat în patul ei, să-l audă tușind, să audă cum i se lovește de lemnul patului grozăvia aceea dela piciorul stîng de câte-ori tușea, sau se învârtea în pat! Și c'a într'o fulgerare își aminti de visul ei, când o izbi ceva tare în spate.

Se mai putea ea culcă în patul ei, la hodina ei? Nu, ea simțea, la întrebarea asta, cum i se încrâncenă pe trup ca și aseară, când l-a văzut pe Andrei cocoțat în patul ei. Se hodinea acolo ceva nespuse de grozav, ca o dihanie de spaimă ce țese arată în visuri.

Da! Ea s'a frământat toată noaptea pe lavița dela fereastră. Andrei adormise îndată, greu ca pământul, iar ea a înțeles că nu va mai putea să-și aibă hodina ei de noapte câtă

vreme bărbatul ei va fi cocoțat acolo sus.

Dar' ce-i păsă ei că va dormi pe laviță! Și va dormi aici? Nu-s slobode toate potecile, ca și până acum, pentru colindările ei de noaptea? Și chiar de va fi silită uneori să-și petreacă noaptea acasă, trupul ei e tinăr și plin, nu-l vor împunge oasele chiar dacă ar dormi pe-o piatră. Și apoi, — asta n'are să țină mult. Tusea asta seacă nu minte!

E adevărat că în noaptea asta abia a ațipit, dar nu din teama pentru viitor. Avuse să se gîndească la atâtea lucruri, și cum toate țineau cu ea. Stana se sculă în zorii zilei sprintenă, ușoară, c'o nestăpânită voce bună, și cuprinsă de-o hărnicie, cum nu i se mai întâmplase de mult.

Soacră-sa n'o simți când se sculă; bătrâna după-ce plânse potolit toată noaptea, de cătră ziuă căzî într'un somn greu, care tâmpește. Când se trezi, văzî lumină albă afară. Nu fu întru nimic uimită, că noru-sa se sculase, că mulsese vacile și gătise traista lui Ionică.

„De copil n'a cutezat să se apropie“ își zise bătrâna când îl văzî pe Ionică pe lavița lui.

Și într'adevăr, bunica nu se înșelase. Stana după-ce totul fu gata pentru plecarea lui Ionică, se apropie tiptil, în vârful degetelor de copil, dar nu cuteza să se atingă de el, să-l trezească. Uitându-se în fața lui pierită, Stana se tulbură adînc, avî senzația că i se clatină din temelie tot ceea ce clădise pentru desvinovățirea și liniștea ei dela întoarcerea lui Andrei până atunci, simți că se apropie de ea ca un vînt de spaimă, și înfricată eși tiptil din tindă. În aerul proaspăt de-afară își spuse numai decît: „Încă nu e târziu. Vacile pot să mai aștepte“. Și deretecind mereu prin curte, prin grădină, putu să se scape de simțemântul acela prostesc, dar așa de primejdios, care se țara de undeva din întunec spre ea, ca un șerpe, simțemântul că-i o mare ticăloasă.

După ce porțița se izbi în urma lui Ioniță, cele două femei își căutară de lucru prin curte, prin întru-chiparea de scînduri afumate de lângă casă, unde era bucătăria de vară. Se sileau să nu se întâlnească, să nu înceapă vorba, deși la fiecare înconjur al bătrânei, Stana își înălță capul și privea triumfătoare după soacră-sa.

De-odată cele două femei se treziră cu vițelușii zburdînd prin curte. Și cum porțița dela grădina cu straturile de legumi eră deschisă, unul

dintre ei, țîșni prin ea și dispărî printre straturi. Celalalt se opri o clipă, își ridică, arcuindu-și coada, și până să ajungă Stana la porțiță, svâcni și el după celalalt.

Soacra și nora alergară mult, strigară una la cealaltă până ce scoaseră vițeele din grădină, și până ce-î închiseră în țarc. Apăsau acum amîndouă pe ușe și cercau s'o priponească bine. Erau înfierbântate, gâfăiau și înjurau nevinovații vițeluși, ce-și înălțau, din închisoare, botișorul umed, mirosîndu-le mînilor.

— Așa se n'tâmplă dacă nu-ți sunt gîndurile acasă! N'ai închis'o bine și-atât!

Bătrâna, palidă, cu năframa într'o parte, de subt care se vedeă părul ei sur, zicînd așa, zmânci din mîna Stanei cuiul ce trebuia pus bine la locul lui, așa cum făcea Ionică.

Stana se dădu înapoi un pas, se uită cu ură la bătrâna, și zisă:

— Dar unde-mi sunt gîndurile mele?

— Vrei să-ți spun? Bătrâna, cum tocmea cuiul de lemn, își întoarse capul spre noră-sa.

— Ei, spune-mi!

— Gîndurile tale sunt la diavolul. Necuratul te paște foarte de aproape. Bagă de seamă!

— Necuratul se ține mai mult după bătrâne, după cât știu, răspunde nora cu nerușinare.

Bătrâna se răzimă cu spatele de ușa țarcului, își făcu cruce și zise.

— Ascultă Stano, crezi că nu se vede nimic?

— Ce să se vadă?

— Crezi că poți înșelă pe cineva?

— Ehei! Dumneata bați câmpii!

— Eu nu, dar tu poți ajunge acolo!

— Să bat câmpii?

— Ascultă Stano, orice nelegiuire trebuie să-și aibă margini. Dacă treci peste orice margini, înseamnă că ai ajuns de tot în stăpînirea necuratului.

— Ce vrei să spui? o întrebă, cutremurîndu-se, Stana.

— Ceea ce se vede pe tine. Ceea ce poate vedeă toată lumea!

— Ci spune-mi odată ce se vede pe mine? Ea învinețise și-și crășnea dinții.

Bătrâna oftă, își plecă în piept capul și zise:

— Se vede pe tine că te bucuri, că ești veselă.

— Și se poate să nu fi veselă când mi-a sosit bărbatul acasă.

Marina își înălță capul și privi întins, neclintit, la Stana.

— Vezi că ești în stăpînirea celui rău? Te bucuri pentru-că Andrei

Eu și sufletul...

Sunt zile 'n care sufletul pornește
Cu rânjat de furtuni clocotitoare
Să-și bată joc de tot ce-i sfânt sub soare:
De cer, de iad, de soarta ce-l nutrește...

Ca un Satan cu mâini distrugătoare
In mine mii de iaduri răscolește
Și-mi spune-atâtea 'ncât mă îngrozește,
Insângerându-mi inima de-oroare.

...Tresar cutremurat și-i strig: „străine,
O, cine ești tu cel ce scurmi în mine?
Oprește-te și iar îți zic te-o prește...!”

Și sufletu-mi, ca vișorul pe mare,
Certat de sfânta Domnului mustrare,
Îl simt de-odată cum se liniștește...

T. MURĂȘANU.

Traduceri din limba rusă.

Un cântec de M. Levițcaia.

Dacă pasăre liberă norocul mi-ar fi,
Și cu aripi întinse în cer ar pluti, —
Un arc cu săgeată în mâni aș lua,
Și moartă sau vie la picior mi-ar pică!

Dacă floare sălbatică norocul mi-ar fi
Și pe-o stâncă grozavă ea ar înflori, —
Fără frică pe stâncă la ea m'aș sui
Și parfumul cu sete din ea l-aș sorbi!

Dacă norocul inel prăpădit mi-ar fi
Și 'n adâncuri de valuri el azi ar luci, —
Eu nimfă m'aș face și 'n apă m'aș da,
Dar pe dânsul pe degete mereu l-aș purta!

Dacă 'n inimă la tine norocul mi-ar fi, —
Aș arde-o cu iubirea-mi și noapte și zi
Ca neîmpărțită să fie și să-ardă mereu
Pentru mine numai, și — s'o iubesc numai eu!

Tradusă de M. GRĂJDEANU
din comuna Tăpordei (jud. Soroca).

s'a întors... nenorocit. De asta te bucuri!

— Și dumneata te întristezi că nu s'a întors întreg să mă poată zvântă în bătai. Ești supărată că nu mă mai poți da pe mâna lui, că nu te mai poți răzbună pe mine! Vi-peră! Iată, suntem pe-o formă de bune! Ești mulțumită acum? Dacă dumneata poți vedea, nici eu nu sunt oarbă.

Marina, soacra, avu un geamăt scurt.

— Tu erai yrednică să te dau pe mâna lui. Ți-am făgăduit, iată, recunosc. Și știu că n'am făcut rău amenințându-te așa. Dar' nu te va răbda Dumnezeu dacă nu vei recunoaște și tu că în clipa, în care aș fi văzut că te îndrepti, nu i-aș mai fi spus nimic.

— Da, acum știu că nu te mai arde să-i spui. Ți-a trecut gustul. Nu poți voi, mamă fiindu-i, să-l nenorocesci și mai tare. E limpede! Nu de dragul meu, de dragul lui!

— Și tu nu crezi că te-am iubit și pe tine ca o mamă, și că m'a durut căderea ta ca și când ar fi fost a copilului meu?

— Căderea mea? Ce cădere? Întrebă cu nerușinare Stana.

— Bătrâna se cutremură, fața ei se împietri și zise:

— Ascultă, Stano! Rău a fost, josnic a fost ceea ce s'a petrecut până acum! Dar' dacă vei greși și

mai departe, tu ești din rândul celor care pot fi iertați.

— Cine să mă ierte? Dumnezeu și oamenii. Să ți-se întoarcă bărbatul neputincios, nu din vina lui, ci din rânduiala lui Dumnezeu, căci nimic nu se întâmplă în lume fără voia lui, și tu să te bucuri nu de întoarcerea lui, ci de neputința lui, zicându-ți că de-acum nu mai ai nici o răspundere, și poți păcătui nepedepsită, e un păcat strigător la cer. Și iată, pentru gândul acesta ești tu veselă, te-ai săltat de-odată așa de nu te mai cunosc. Asta înseamnă că-ți dă vânt diavolul. Grijește!

Stana simți, înfiorată, dela cele dintâi cuvinte că bătrâna îi cetise în suflet. Ura ei față de soacră-sa creștea din clipă în clipă, dar pe aceeaș măsură creștea și spaima ei: nu se mai simțea așa de sigură pe viitor, i se părea chiar că bucuria ei să întunece.

Bătrâna stătea acum înaintea ei ca o amenințare. Dar îi veni de-odată un gând mântuitor: așa schiop cum e, lui Andrei acuși îi vor săpă mormântul. La gândul acesta inima ei se înrăutăți cumplit, privi cutezător la bătrâna, și zise:

— Ce ai voi dumneata să fac?

— Ceea ce ar face ori ce femeie de omenie. De azi încolo cruce pe trecut. Să nu te bucuri că poți păcătui, să-ți pară bine că nu mai

poți păcătui, că ai lângă tine un semn care-ți aduce mereu aminte de moarte, și-ți ajută să încunungi mai ușor păcatul.

— Adică să mă canonesc și eu alătura de el? zise Stana cu furie. „Dar ce sunt eu de vină? Eu i-am smuls piciorul din genunchi? Eu am făcut războiul? Eu l-am trimis acolo? Cum? Ai vrea să putrezesc alătura de el, să mă schimb și eu într'o bucată de lemn? Și dacă nu vreau să mor alătura de el, spui că m'a robit diavolul? Ei bine, m'a robit și-mi place! Sunt tinăra și vreau să trăiesc! Iată ce am voit să-ți spun!!!

Și, vânăta de mânie, Stana eră gata s'o părăsească pe bătrâna.

Dar Marina, își întinsă brațul și zise cumpănit, fără nici o ură:

— Ascultă Stano! Sunt datoare să-ți vorbesc, îți țin locul de mamă. Și, chiar de nu crezi tu, eu te-am iubit pe tine. Te mai iubesc și acum, încât sunt gata să-ți iert tot. Cunosc și eu slăbiciunile omului. Dar, cred că atâta îți pot cere, în numele lui Dumnezeu, în numele lui Andrei și al copilului: păstrează cinstea casei cât va trăi Andrei. Nu va mai duce-o mult. Asta se vede. Dacă n'ar fi venit cu piciorul de lemn, ci numai cu tusea în piept, ar fi fost limpede și pentru tine, că zilele lui sunt numărate. Deci iată ce-ți spun: „Lasă-l pe Filăru, lasă și pe ceialți, câte zile va mai avea Andrei. Pe

urmă ești slobodă. Te poți mărita cu cine vrei. Dar' scapă-l pe el de-o nouă suferință, de-o rușine pe care nu ar putea-o îndura."

Bătrâna respiră des, obosită. Subt privirile batjocoritoare ale Stanei, nu-i fu ușor să-i spună ceea ce avea pe inimă.

Stana o ascultă întâi cu nepăsare, dar când soacră-sa pomeni, că Andrei va muri în curând, simți un fior de frig: Așa dar băgase și bătrâna de seamă? Cum poate ghici toate? Și, nedeslușit, începuse să simtă un fel de spaimă în fața bătrânei, când aceasta sfârși de vorbit.

— Insfârșit dumneata se poate că te înșeli de tot", zise ea cu silă. „Poate fâlcești rău și voia bună a mea și zilele numărate ale lui Andrei. De altfel eu cred că lui puțin îi mai pasă de mine și de purtarea mea. El își are nenorocirea lui.

— Crezi că bietul de el nu vede nimic?

— Și ce să vadă?

— Că nu ți-a dat o singură lacrimă toată seara, că n'ai avut un singur cuvânt de milă!

Stana se înrăutăți, se înfurie din nou:

— Li vei fi spus dumneata ceva?

Bătrâna oftă cu durere.

— Să-i spun eu? Nu sunt eu mama lui? Dar el a văzut că bucuria ta nu-i a bună. El mi-a spus numai atât: „E tare veselă nevasta, tot așa-i acum? Mai de mult nu eră așa. Nu-i vorbă, și are de ce se bucura!"

Stana rămase încremenită, cu ochii la bătrâna.

— Ți-a spus el așa?

— Da, m'a întrebat. Și eu atâta i-am răspuns: „E bucuroasă că ai venit Andrei. Câți nu se mai întorc niciodată". Iar el a oftat și n'a mai pomenit nimic de asta. După cum vezi, sunt lucruri care nu se pot tăinu. Și ar fi bine, chiar pentru tine, să le încunjuri.

— Pentru mine?

— Da, se'nțelege. Andrei e bolnav, Andrei e c'un picior de lemn, vezi bine, dar pentru aceea e încă viu, și tu-i cunoști firea. El n'ar putea răbdă să-l faci de batjocură.

— Mă va bate, vrei să spui?

— Te va bate? Asta ar fi puțin! Te va chilăvi! Este'n el ceva ce nu eră înainte: par'c'ar dujmăni pe toată lumea. Cred că te-ar bate cu sete, fără nici o milă!

Stana și-l închipui pe Andrei schiop alergând după ea. Bufni de răs, în nasul bătrâniei și zise:

„Să poftească!" și se strecură pe porțiță în grădina de legumi. Erau vre-o trei straturi neplivite, și cu tot schimbul de vorbe ce-l avu cu soacră-sa, simțea furnicându-i prin trup o nestâmpărată hărnicie.

— Va urma. —

— o □ o —

Vis...

Fata mamei dragă!
Iar o noapte 'ntreagă
Am visat cu tine...
Nu știu cum anume —
Am ajuns din lume
Colo 'n zări senine...

Și-acî 'ntr'o grădină
Pe căi de lumină
In cerești resfrângerii —
Am văzut pe-alocuri
Petrecând în jocuri
Cete 'ntregi de Ingeri...

Fulgișori de aur
Cu cununi de laur,
Stele mărunțele,
Vis de fericire,
Și de strălucire,
Rai de albăstrele...

Albăstrele-alese
Pe pământ culese
— Gingașe odoare —
Pururea să fie
Cerulei mândrie,
Raiului splendoare.

Dorul meu de mamă
Care 'n veci te chiamă
Și prin zări mă duce,
L'am suit pe-o rază,
Printre flori se vază
Chipul tău cel dulce...

Și atunci de-odată,
In raze scăldată
Te-am zărit pe tine...
Minune 'ntre stele
Mai mândră ca ele,
Soare 'ntre lumine...

Soare dintr'o floare,
Inger cu-aripioare,
Cu priviri senine
Pline de iubire
Și de fericire, —
Ai venit spre mine...

Dorul meu din suflet
Gând jără răsuflet
Te-a cuprins pe-o clipă...
Și 'n îmbrățișare —
Ca o stea din zare
M'am desprins în pripă.

Cu'n fior de gheață,
Cu lacrimi pe față,
M'am trezit din visuri.
Credincioasa lună
Ca o mamă bună
Priveghia pe 'ntinsuri...

AURELIA POP.

— o □ o —

CAPORALUL GAICU

CONST. CRIȘAN

Noaptea se lasă grea ca plumbul peste pripoarele umede, aducând o păclă înecăcioasă ce-și oprește răsufllarea.

Pe șirul tranșeelor s'a pus o făcere desăvârșită, ca într'un cimitir cu mormintele lungi, lungi de nu se mai isprăvesc.

Și hleiu, răscolit și aruncat împrejur, se amestecă la doi pași cu negura nopții. In fundul tranșeei apa șirue încet de pe mal și pătrunde puțin câte puțin în bocancii vechi ai lui Gaicu. Caporalul stă cu ochii în pământ, cu capul în mână și nu mai gândește nimic. Incepe a amorși... Par'că se cufundă încetul cu încetul într'un gol mare, unde nu te atingi de nici un lucru... Ar vrea să se miște. Se gândește vag la aceasta. Dar nu se mișcă.

Par'că nu poate. Nu încearcă să poată...

Și apa șirue mereu, și de pe creasta șanțului și din sus, mărunțică și deasă... Ce-o fi asta? Par'că nu mai simte... Oare mai plouă?... Nu... ce bine e... și-i așa de cald...

— „Caporalul Gaicu Petre!

— 'Zent!' și caporalul a sărit ars, ca o minge de gumă săltată de o coardă de oțel. Nici nu știe cum a pus mâna pe armă.

— „Te chiamă Don' Maior la batalion!"

Și Sergentul Iorgu dispărură în noaptea, tot așa de încet cum a și vorbit... „A fost cineva, ori a fost un vis?...” și Gaicu se șterge la ochi. Din stânga, Florea Ion se uită

fără de expresie la el. Gaicu stă. Nu-i vine să plece...

— Ei, pleci?

Și fără a răspunde, a luat arma și a pornit-o prin locul tranșeei lui, răzbind cu capul prin pâcla deasă, la vale spre batalion.

— 'Zent, Don' Maior! Caporalul Gaicu Petre, dintra treia, venit la ordinile Dumneavoastră...

Maiorul îl privește din cap până în picioare. Cu fața nemșcată, Gaicu stă drept, ca de peatră.

— Ascultă Gaicu, ești tu ostaș vrednic?

— ...Să trăiți!

— Pentru ce-ai venit tu aici?

— Pentru țară, să trăiți!

— Și?

— Și...

— Să mori pentru ea, da?

— Da, să trăiți!

Și caporalului îi fug repede ochii dela fața domnului Maior la receptorul telefonului, la epoleți, la masă și iar la fața domnului Maior.

Par'că nu simte nimic. Caută să priceapă mai bine.

— Gaicu, tu trebuie să fii un soldat viteaz. Să-ți alegi trei tovarăși.

— Teles!

— ...și să fii cel mai înaintat post...

— ...de observație...

— Ai să coalești pe după gura de răpă de lângă a treia dinspre a doua. La vale este o fântână... vei stă acolo, iar când dușmanul va ataca, vei trimite un soldat. Tu să stai pe loc și să fragi când vezi vedea dușmanul...

— Teles!

— Fii vrednic, Gaicu!

— Să trăiți!

Și a ieșit înfierbântat de par'c'ar fi fost de foc. Mergea automat, repede, fără zgomot până la locul lui.

— Ei?...

— Ai să mergi cu mine, Florea. Tu cu Stoica și cu Mereșanu. Și-au luat toți arme, granate și cartușe. Nu vorbea nimeni. Ajunși lângă locul de plecare.

— Nimeni să nu vorbească. Mergem până la fântână...

„Și fiți cu băgare de seamă.”

Nu răspunde nimeni. Și se înșiruesc cu toții, caporalul înaintea, pe lângă mal, ce niște umbre ce se mistuesc în întuneric. Se aude o butușire. Caporalul a alunecat. Nu-i nimic. Înainte. De-odată s'au oprit, lovindu-se unul de altul.

Caporalul se uită jintă. În întuneric. peste tot. Și ploaia curge înainte pe obraz, înțepând pielea ca niște vâr-

furi de ace. Nu-și mai simt picioarele în bocanci. Par'că stau în apă.

— Pe-ai-cea-i, mi se pare!

Și Gaicu, cu arma în mână, începe a pipăi în întuneric.

— „Nu-ii Mai înainte!” Tot nu-i...

Și iar se înșiruesc prin întuneric, aproape unul de altul să nu se ră-tăcescă.

— Valeu!

— Ce-i?...

— Fântâna...

— Culcați!...

Și soldații s'au lipit de pământul ud. Par'că e o mlaștină. Și apa curge de sus pe gât, curge din coastă pe sub ei...

Par'că nu-i loc să nu vie apă. Căprarul stă drept ca o stâncă... ascultă... Nimic!... Ascultă iar... Se aude ceva. Niște umbre... una... două... trei... patru... Îs mari și par'că joacă în întuneric, acum s'apropie, acum se depărtează, se înalță, se coboară, se amestecă, se desfac, se contopesc în urmă, și iar se zăresc lămurit... Apa chiftește sub picioarele lor... Vin încoace... Ba nu... au apucat la vale... Nu... iar au pornit încoace... Căprarul nu știe ce să facă. De-l văd, e perdut. Florea îl strânge de picior, jos... Așteaptă ordine. Matahalele vin încoace cu capetele în pământ, una după alta. Iată-i aproape. Și Gaicu nu se mai poate culca:

— Predai! Vocea caporalului par'că a eșit din mormânt.

Baioneta atinge pieptul Neamțului.

— Kamerat!...

— „Ssst... Dania măti sst!..”

Florea, Stoica, Mereșanu s'au sculat. Gaicu dă fărcoale Nemților, cari au ridicat mâinile.

— Florea, cu ei la Don' Maior! Mereșanu, din urmă cu listele!... Și pe făcute cele șase umbre s'au perdut în noapte, încet ca niște pale mici de întunecime, în aliele mai mari...

Stoica și Gaicu s'au așezat pe ghisdelele fântâni... așteaptă... Nimic! Și ploaia cade mai deasă, mai iute și picăturile năvălesc în barbă, pe obraji, pe buze, pe nas, în ochi, pe mâneci... nu-i chip să te ferești de ele. Nu ai unde. Dela o vreme par'că nu mai plouă. Nu mai sunt.

De-odată, sar arși. Un sgomot ușor se aude aproape. Se deslușesc puncte negre, mici, care se mișcă... Și-s multe!

Căprarul se gândește. Se apleacă spre Stoica.

— Repede la domnu Maior. Ne atacă inamicul!...

Și în timp ce pe Stoica îl înghițise pământul par'că, mistuindu-se în umbră, Gaicu se lasă în ghenunchi, după ghisdeaua fântâni. Pune mâna pe armă și... începe a trage repede, mânat de-o putere nevăzută, înfierbântat, fără să știe ce face, trage într-una.

Se pleacă mai mult pe armă, și trage, trage mereu fără să se poată opri. Se aude vâjâituri, fiuturi repezi și scurte, loviri în gol... un făcânit ușor în cască, dar Gaicu trage, îngenunchiază de-albinelea, strânge dinții și trage cu sete, cu furie... Ar strigă, ar șipă, ar vrea să răcnească, dar tace și trage, trage mereu. Cartușele scad... Gaicu trage... își grăbește răsuflarea, i se pare că gloanțele ies prea greu, dar trage.

Ploaia începe a cădea și mai deasă, bate cu furie ochii caporalului, un vânt ascuțit ca briciau taie mâinile încheștate pe armă, i le îngheață... pământul se amestecă în juru-i cu cerul...

Gaicu nu vede decât întunericul nepătruns dinaintea din care ies fulgerătoare gheme roșii, care cad în spatele lui. Trage însă înainte...

De-odată stă. A isprăvit cartușele. Și dușmanul se apropie... e la câțiva pași...

Gaicu se scoală în picioare, ridică sus capul, se pleacă pe piciorul stâng înainte, strânge în mână arma de par'c'ar vrea s'o sfarne, ridică baioneta ca pentru atac... și așteaptă...

— o □ o —

Cântece.

I.

*In zadar m'aliniți, frumoaso,
Și-mi vorbești de fericire!
Tu 'ntre noi nu simți aievea
Lanțul de deschilnire? —*

*Vom putea la fel să facem
Inimile să ne bată?
Vom fi una doar la vorbă,
Dar la suftet — niciodată!*

II.

*Spune-mi, suflete sărmâne,
Unde rătăcești visând?
Vezi tu casa cu polmoane,
Ochii mamei lacrimând?*

*Dacă-i vezi, te du aproape
Și din zborul tău te lasă
Și sărut-o pe pleoape
Să viseze că-s acasă!...*

Siberia, 1921.

I. BUFNEA.

— o □ o —

Acesta e cel din urmă număr care se mai trimite acelor cetitori ai noștri, a căror abonament a expirat și nu a fost încă reînnoit.

*

Scisorile trimise revistei nesuficient francate, voi fi refuzate. Rugăm cetitorii noștri să aplice pe corespondență măncile necesare, pentru a nu ajunge în situația neplăcută de a le refuza scisorile. Căci și pentru 5 ori 10 bani lipsă, aici ne cere 1 Leu.

*

Proximul număr al revistei noastre va aduce interesante vederi dela conferința din Genua.

*

Adresa noastră nouă este: Cluj, Piața Cuza Vodă, Nr. 16.

*

Catedrala ortodoxă a Clujului.

Dăm pe pagina din frunte a revistei noastre de azi, planul Catedralei greco-orientale, pe care noul Episcop al Clujului, Vadului și Feleacului, Preasfinția Sa Episcopul Nicolae Ivan, dorește s'o vadă cât mai curând ridicată într'una din cele mai frumoase piețe a capitalei Ardealului.

Ridicarea acestei catedrale este o necesitate și o datorie a Românilor ortodoxi din Cluj, cari au nevoie de o biserică demnă de importanța lor numerică și nu mai pot suferi ca să fie siliți a cerceta numai modesta bisericuță din strada Petran, în care nici a zecea parte a credincioșilor, nu în cap.

Cel mai arzător vis al Românilor ortodoxi din Cluj, este azi drept aceea ridicarea acestei Catedrale impunătoare, — și nu ne îndoim, că ei, ca și Statul, vor face tot ce le stă în putință, pentru a vedea cât mai curând ridicat acest loc de închinare și de mărire a lui Dumnezeu.

Planul măreț al acestei catedrale,

executat așa cum este el, nu va fi însă numai pentru orașul Cluj o pozoabă, ci și pentru întreg Românismul și pentru toată biserica ortodoxă și de aceea credincioșii din toate colțurile țării, trebuie să contribuie la ridicarea lui cât mai neîntârziată.

Munca, pe care o depune în această privință Preasfinția Sa Episcopul Clujului, este demnă de toată lauda și nu ne îndoim, că energia sa mare și harul lui Dzeu, îi vor ajuta, ca să vadă cu ochii proprii ridicarea măreței Catedrale, pe care atât de frumos o plănuiește.

Așa cum e plătită catedrala, ea ar costa, după prețurile de azi, vre-o 32 de milioane. Fiind suma aceasta însă foarte mare, cei în drept se gândesc la suprimarea pe cât posibil a decorurilor, ca ea să se poată ridica cu mai puțină cheltuială. Dacă Dzeu însă va da vremuri mai bune, atunci ea se va ridica întocmai.

Lucrările, după cum ni se spune, vor începe încă în toamna acestui an și ele vor dura câțiva ani de-a rândul, după cum se vor afla banii necesari pentru zidire.

*

Millerand despre ziaristi.

La banchetul anual al Asociației Ziaristilor Parisieni, ținut în luna trecută, dl Alexandru Millerand, președintele Republicii Franceze, a spus între altele în toastul său, următoarele, fiind de față dl Poincaré, fost Președinte și actual prim-ministru francez, și mulți alți oameni de seamă și ziaristi.

„Săvârșindu-Vă munca de toate zilele, Dv. ziaristi, serviți totodată interesul public prin inițiativa și exemplul Dv. Fiți deci răbdători și tenaci. Cât de adevărată e pitoreasca formulă a unuia dintre inițiatorii presei cotidiene, care zicea că: „Ziaristul trebuie să bată fără răgaz în fiecare zi pe acelaș cui dacă vrea să-l implante cu putere în părete“!

Așa dar două dintre calitățile profesionale cele mai esențiale ale unui ziarist perfect, sunt, pe lângă scrisul bun, răbdarea și tenacitatea. Continuați să faceți dovadă despre acestea în interesul Dv. propriu și al ideilor pe care le apărați în fiecare zi cu atâta talent și strălucire. Efectul și răsplata, adică succesul, nu le veți găsi decât la sfârșitul eforturilor D-voastre“.

Iată deci ce e un ziarist, și de ce se găsesc rar oameni cari să-și iubească profesiunea mai mult decât

și-o iubește un ziarist profesionist. Viața de Redacție îl captivează, îl robește, mediul ei îi e suficient și plăcut, deși aspru și greu.

*

Ce scriu străinii de noi?

Din ziarele germane aflăm, că Upson Clark a tipărit o carte în marea editură Dodd Mead et Comp din New-York, intitulată: „România din toate punctele de vedere“.

Se știe că Profesorul Clark, care a ținut să facă câteva studii asupra statelor europene, ne-a vizitat și pe noi în 1919, spre a se convinge de aproape și în mod real, neinfluențat de țara și poporul nostru.

Presa nemțească spune, că ne laudă mult și atrage atenția că e foarte prețioasă cartea prin faptul că dă informații mult precise și reale asupra României din punct de vedere economic, literar, politic, istoric, geografic și tradițional, ceea-ce pentru străini e de un capital interes pentru viitoarele lor relațiuni cu noi.

Autorul mai vorbește și de politica României în actualul războiu, la conferința de pace și după aceea. Și pe baza unor documente necunoscute până azi, arată drepturile Românilor și nedreptățile făcute nouă până azi.

Mai spune de greutatea mari cu cari a avut de luptat la conferința primul nostru delegat dl I. C. Brătianu contra lui Wilson și Clemenceau, precum și piedicile externe ce i s'au pus.

Dl Clark ține se atragă atenția că deși față de noi, Conferința a fost aspră, libertatea minorităților a fost mult mai largă decât prevedea tratatul la noi, și cea mai liberă din toate statele Europei față cu minoritățile lor.

Volumul se prezintă foarte bogat, cu numeroase ilustrații și hărți pentru ușoara îndrumare a oricărui cititor.

G. Pan.

*

Senzibilitatea cumpenelor chimice. Vom spune trei experimente, ca să vedem extrema senzibilitate a cumpenelor de precizie folosite în chimie. E vorba de cumpene cu două brațe, care reacțiază la ponduri mai mici decât a o miia parte dintr'un gram.

I. Se așează pe cele două brațe ale cumpenei câte un glob cu greutatea precis egale. Un glob e din lemn poleit, celalalt din metal. Globurile sunt într'o perfectă balansă.

S-ar crede, că ele vor rămâne balansate, după ce nimenea nu se mai atinge de ele. Și totuși, după un anumit timp, brațul cu globul de lemn cade încetinel. Ce s'a întâmplat?

A devenit mai greu globul de lemn? Da. Amândouă globurile s'au făcut mai grele, după ce s'a așezat pe suprafața lor oarecare pulbere, din aer. Dar după ce globul de lemn, (în greutate egal cu cel de metal) are o suprafață mai mare decât globul de metal, s-a așezat pe el mai mult prav. Neînchipuit de mică diferență între pravul de pe un glob și celalalt a scos din balansă cumpăna.

II. La Cimborasso și alți munți mari s'a făcut observarea că pendulul deviază dela verticala astronomică, fiind alterată puterea de gravitare ce o esersează pământul întreg, prin puterea mai mică, dar mai apropiată, a masivului muntelui. Fiind vorba de un munte puternic înțelegem ușor deviațiunea urmată din o gravitare spre mana acestuia.

Cu ajutorul unei cumpene de precizie putem constata această perturbare a puterii de gravitare generală și prin o mană relativ mică.

Se cântăresc foarte precis 5 kg. mercuriu, așa, că brațele cumpenei sunt în perfectă orizontală. Apoi se așează sub brațul cu mercuriu un glob de plumb cu diametru de 1 m., fără să se atingă de cumpăna sau mercuriu. Și deși între mercuriu și plumb nu este nici legătură mecanică nici magnetică, discul cu mercuriu va cădea simțitor. Așadar mercuriul a devenit mai greu: puterea de gravitațiune care emană din globul de plumb a îngreunat mercuriul cu 0,589 miligrame. Globul de plumb de 1 m. diametru a concurat cu enormul glob al pământului cu o greutate de 9000 trilioane de măși și a învins în urma diferenței de distanță dintre centrul celor două globuri și mercuriul. Fără îndoială, această „învingere“ de 0,589 miligrame nu o poate înregistra decât un cântar strem de senzibil.

III. Inchidem într'o sticlă o muscă vie și sticla și musca, o cântărim precis în o balansă de precizie, în clipa când musca stă așezată pe fundul sau pereții sticlei. De-odată musca începe să sboare prin sticlă. Se pierde perfectul echilibru al cumpenei?

Așa am crede în primul moment, doar musca zburând nu mai apasă asupra suprafeței sticlei: nu o îngreună. — Dar vedem că echilibrul se menține: fiindcă greutatea insectei nu a dispărut ci se manifestă și acționează

asupra cumpenei prin presiunea de aer pe care o produce sburând în sticlă. Cumpăna simte această minimală presiune de aer.

*

Zoologia lui Lionardo da Vinci. Unul dintre cele mai mari genii, pe care i-a produs omenirea fără îndoială e multilateralul Lionardo da Vinci. Picturile și sculpturile lui vor rămânea deapauri neîntrecute capo d'opere, cercetările lui de anatomie și încercările de aeronautică au fost începutul, foarte depărtat, a unei științe azi exacte și a celei mai mari invenții a zilelor noastre.

Și totuși, va zimbi și un licean azi, dacă va citi tratatul lui despre unele animale „Bestiarius“, în care găsim constatări ca cele următoare:

Cicindela: cu țărâitul ei face să amuțească cucul. Pusă în unt de lemn moare, și scăldată apoi în oțet învie de nou.

Potârnichea: își schimbă sexul după cum îi place.

Cameleonul: trăește în aer și e prigonit de toate paserile. Ca să scape de dușmanii aceștia, se ridică deasupra nourilor, în aer atât de ușor încât paserea nu poate zbură în el.

Paserea Lumpera: care se găsește în Azia mică, luminează atât de puternic încât nu are umbră.

Vipera: ca să fie scutită de vrăjile care iar luă veninul, își astupă urechile cu coada.

Broasca: mănă pământ și nu se îngrașă, după-ce nu se satură nicicând de teama, că isprăvindu-i-se hrana, va muri de foame.

Gnu: are un cap atât de mare și greu, încât nu-l poate ține decât plecat la pământ. Și aceasta e norocul omeniei, deoarece pe cine îl privește în față acest animal, moare imediat.

Ibisul: pasere cuminte, când e bolnavă își umple gura cu apă și își face — clismă...

*

Femea Profesor Universitar.

Catedra de istorie a Universității din Londra, pentru întâia oară este acordată unei femei: Dna Hilda Johnstone din Manchester. Ea este autoare a multor volume de istorie medievală și modernă de mare valoare. De notat e, că înainte Dna Johnstone a fost lectoare și conferențiară de Istorie la Manchester și Londra.

Cărți primite la Redacție.

Școala Muncii, revistă socială-pedagogică, organ al asociației profesorilor de școale civile. Cluj.

Drum nou, revistă pentru literatură, artă și știință. Director: C. Nedelescu. Zlotești.

Dr. M. Căbănescu-Carlsbad: Diabatul, îngrașarea și gălbinarea. Cartea Românească. — 2 Lei.

Năzuința, revistă pt. literatură, știință și arte, anul I. No. 1. Apare lunar la Craiova sub direcția d-nei Elena Farago.

Lumea universitară. Revistă culturală a societății studentești „Petru Maior“ din Cluj.

Foaia Tinerimii, director: Vladimir Al. Donescu. București, str. Ștefan Mihăileanu, No. 20.

Răsăritul, revistă săptămânală. Redacția și Administrația București, str. Sf. Apostoli No. 22a.

Artele frumoase, No. 2, revistă pentru arhitectură, sculptură, pictură și artă decorativă. — Editura „Cartea Românească“.

Moldova dela Nistru, revistă ilustrată, anul 3, No. 3—4. Red. și Administrația: Chișinău, Basarabia.

Evoluția, revistă pt. literatură, artă și știință, anul II, No. 78. Cluj.

SCRISORI DELA REDACȚIE

Ricu. „Invierea“ mai puțin succesă, „Amurgul“ însă are versuri frumoase. Cităm această strofă:

„In mare de văpaie
„Stă soarele 'n apus,
„Popas își face-o clipă
„Și trist privește dus...
„In urmă-i primăvara,
„Podoabă de mireasă;
„Prin pletele-i amurgul
„Își țese pânza deasă!“

I. D. in H. Ceea-ce vreți să spuneți în versuri, nu spuneți destul de poetic pentru a fi publicate. Încercați cu ușoare cântece lirice să vedem nu merge mai bine?

L. C. in C. Este greu să-i dedici ceva lui Eminescu ca să placă, mai ales când ai înaintea ta pe Vlahuță. Celelalte sunt la fel de fragede și trebuie să mai încercați nițel până veți reuși.

Elev. Versurile trimise acum sunt mai bune și credem că în curând vom putea primi ceva și mai bun, ca să putem publică. — Dați-vă numele deacum înainte.

VICTOR ELIAN

liqueur, pivniță de vinuri, spirt, cognac,
rum și fabrică de spirt de poame, Cluj.

TELEFON
INTERURBAN :: URBAN ::
10-26. 1-70.

Vinuri speciale de domenii
și specialități de liqueur,
țuică de drojdie și prune.

Cereți liste de prețuri!

Uzina electrică a orașului
CONDUCEREA SOCIETĂȚII

„GANZ”

Cluj, Calea Reg. Ferdinand
39 (Palatul Széky)
= Telefon Nr. 408. =

Execută instalații electrice
și transmisiuni de curent.
Pe comandă liferă instalații
de motoare electrice.
Lampadare și materiale
pentru instalații permanente
în depozit. 5-21

DEPOZIT la:

INTREPRINDEREA ROMÂNEASCĂ
electrotehnică și mecanică

TEODOR MAIOR

CLUJ, Calea Victoriei, 7.
Telefon Nr. 577.

Instalații de orice fel. Ma-
teriale. Proiecte gratuit.

Anunțați în revista „Cosinzeana”

**PRIMA SOCIETATE ARDELEANĂ
DE ASIGURĂRI GENERALE CLUJ**

== PIAȚA UNIRII 8. ==

CEA MAI VECHIE SOCIETATE ARDELEANĂ
DE ASIGURĂRI (fosta Bancă de asigurare, Sibiu),
care naționalizând societățile „Első Magyar”, „Első
Osztrák”, „Hazai” și „Nemzeti”, — FACE ÎN
CONDIȚIUNILE CELE MAI AVANTAGIOASE
ASIGURĂRI ASUPRA VIETII, CONTRA IN-
CENDIULUI, GRINDINEI, SPARGERII, EFRAC-
ȚIEI, ASIGURĂRI DE TRANSPORTURI TE-
RESTRE ȘI MARITIME, etc.

Filiala: ALBA-IULIA, ARAD, BRAȘOV, SĂTMAR,
CLUJ, ORADEA-MARE, TIMIȘOARA, TĂGU-MUREȘ.

LA „AUTO-MECANICA” CLUJ

Reprezentanța
Generală a **S. R. A. „LEONIDA & Co UNITE**
BUCUREȘTI

A SOSIT:

UN MARE TRANSPORT cu ARTICOLE de SPORT:

Mingi de Tenis, Minge de Football, Ciorapi,
Ghete, Cordoane de Football, etc. etc. etc.
CAUCIUCURI: de Motociclete și Biciclete.

Marca Bergougnan Clermont-Ferrand. ❄️ PREȚURI EȘTECȚIONALE!

PRODUCȚIA FABRICEI CZELL

BERE NUTRITIVĂ
SPECIALĂ **„HERCULES”**

CEA MAI BUNĂ BEUTURĂ SĂNĂTOASĂ!

SE CAPĂTĂ PRETUTINDENI PRECUM ȘI FAVORITA

BERE DESCHISĂ **„CZELL”**

„Lloyd Express”

4-12